

Asia: VN/25987/2023

## **Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Vanhusasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka lakisääteisenä tehtävänä on edistää ikääntyneiden ihmisten asemaa ja heidän oikeuksiensa toteutumista.

Vanhusasiavaltuutettu seuraa lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa ja arvioi niiden vaikutuksia ikääntyneisiin.

Suomessa on Tilastokeskuksen mukaan yli 1,3 miljoonaa yli 65-vuotiasta. Heistä 75 vuotta täyttäneitä on noin 670 000 ja yli 90-vuotiaita yli 60 000. Iäkkäiden ihmisten osuus väestöstä on suuri ja kasvaa edelleen.

Iäkkäät ovat tartuntatautien suhteen yksi haavoittuvimmista väestöryhmistä. Iäkkäät ihmiset ovat usein erityisen alttiita tartuntatautien vakaville taudinkuville. Pandemioihin varautumisen vahvistaminen auttaa torjumaan kohtuutonta eristämistä sekä suojaamaan iäkkäitä tartuntataudeilta. Tältä osin ehdotetut lainsäädäntömuutokset ovat kannatettavia.

COVID-19-pandemian aikana iäkkäät kärsivät sosiaalisten kontaktien rajoittamisesta. Vierailurajoituksia esimerkiksi hoivakodeissa tehtiin epävarmoissa ja epäselvissä tilanteissa, jolloin rajoitustoimien oikea-aikaisuuden ja laajuuden arviointi oli yksiköissä vaikeaa. Ehdotettu lakiluonnos mahdollistaa vierailujen rajoittamisen vakavissa tartuntatautilanteissa. Samalle se selkeyttäisi toimintayksiköiden oikeuksia ja velvollisuuksia ja osaltaan varmistaisi, että rajoitustoimiin ryhdytään vain silloin kuin se on ehdottoman tärkeää ja välttämätöntä iäkkäiden terveyden suojelemiseksi.

Iäkkäiden näkökulmasta on tärkeää, että lainsäädännöllä tasapainotetaan oikeutta terveyteen sekä oikeuksia henkilökohtaiseen vapauteen ja perhe-elämään. Ehdotetun 2 momentin 3 kohdan mukaan

sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä kuten ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ei olisi mahdollista rajoittaa lähiomaisen vierailua saattohoidossa tai elämänsä loppuvaiheessa olevan henkilön luona. Tämä on kannatettavaa. Olisi kuitenkin hyvä tarkentaa, mitä elämän loppuvaiheella tarkoitetaan, sillä käsite voi olla monitulkintainen. Tarkoittaisiko se esimerkiksi lääkärin tekemää saattohoitopäätöstä vai arvioiko tilanteen toimintayksikön henkilökunta tai vastaava lääkäri?

Lisäksi vanhusasiavaltuutettu haluaa muistuttaa, että viestinnän tartuntatautilanteissa tulee olla monikanavaista. Tämä tarkoittaa sitä, että myös niiden, jotka eivät käytä digitaalisia välineitä, on mahdollista saada ajantasainen tieto tartuntatautilanteesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä ja ohjeista.

Lehto-Niskala Vilhelmiina  
Vanhusasiavaltuutettu